טשערנאָוויצער בלעטער

אומאָפּהענגיקער אָרגאַן פאַר פּאָליטיק, קולטור און ווירטשאַפט.

אַבאָנאַמענט: 4 חדשים: 100 ליי, האַלבּיעריק: 140 ליי, פאַר א גאַנץ יאָר: 280 ליי. — אויסלאַנד: 4 דאָלאַר יערלעך. אַנאָנסן לויטן מילימעטער־טאַריף.

דערשיינט וועכנטלעך
אײנצל־עקזעמפּלאַר 5 ליי.

„Czernowitzer Bleter",
Ziar independent pentru politica, cultura şi economie
Redacţia şi Administraţia: Cernăuţi, str. Radu cel Mare 13
Plătibil şi justiţiabil la Cernăuţi.

נר. 10. | טשערנאָוויץ, דעם 20־טן יולי 1929. | יאָרגאַנג I.

וואַל־קאָמעדיע

דער הער מיניסטער שפּילט זיך מיט די יידן — איבעראַשענדע וואַל־רעזולטאַטן — פּאָליטישע קאָנפוזיע — נייע וואַלן דער איינציקער אויסוועג

אָנהויב נאָוועמבער פ. י. האָט די צאַראַניסטישע זשערענטשאַפט איבערגענומען די טשערנאָוויצער קהלה און פאַרקינדיקט דער ייד. באַפעלקערונג פון דער שטאָט, אַז דער הער מיניסטער פאַר בוקאָווינע האָט ענטגילטיק באַשלאָסן אַראָפּצונעמען די שאַנד פון די יידן און שפּעטסטנס אין א חודש דורכפירן וואַלן. ס'זענען געווען די האָניג־וואָכן פון דער צאַראַניסטישער רעגירונג און מיר האָבן געגלויבט אינם מיניסטערס הבטחות! וואָכן זענען צו חדשים געוואָרן און די סיטואַציע אין דער קהלה איז געווען ווי פריהער. ס'איז אפילו נישט צושטאַנד געקומען א ביראַט, וועלכער האָט געזאָלט אויסאַרבעטן א וואַל־מאָדוס און פאַרלייגן אן ענדערונג פונם שטאַטוט. קליינערע פונקטן פון דער בוקאָווינער פּראָווינץ האָבן עס פאַרשטאַנען צו שאַפן אן אָרדנונג. טשערנאָוויץ נישט! ווייל טשערנאָוויצער יידן האָבן זיך פאַרקויפט צו רומענישע פּאַרטייען און די טשערנאָוויצער קהלה איז געוואָרן א מאַנעווער־פעלד פאַר ניסטאָרן, דעם געוועזענעם ליבעראַלן מיניסטער און סאַוועאַנון דעם איצטיקן צאַראַניסטישן! דורך אנטישאַמבּרירן ביים גענעראַלסעקרעטאַר פונם קולטוסמיניסטעריום האָט איין זשערענט אַרויסבאַקומען א וואַל־אָרדנונג, וועלכע איז געווען א סוד פאַר דער עפנטלעכקייט. און ווען צען פּאַרטייען האָבן שוין געהאַט איבערגעגעבן זייערע ליסטעס, האָבן זיי נאָך אַלײן נישט געוואוסט צי האָבן זיי דערפולט די באַשטימונגען פונם סודות־פולן וואַל־רעגולאַמענט, צי נישט. צי מענן קרובים פון ערשטן גראַד קאַנדידירן, צי איז נויטיק א שריפטלעכע הסכמה פון די קאַנדידאַטן, און אַנדערע פראַגעס אַרום צוזאַמענשטעלן די ליסטעס.

פון די 10 דערלאַנגטע קאַנדידאַטן־צעטלעך האָבן 7 אויפגעוויזן גרעסערע און קלענערע פאָרם־פעלער. די זשערענטשאַפט האָט נאָכן וואַל־מאָדוס געוועזן געמוזט דערקלערן די צעטלעך פאַר נישט גילטיק אָדער פאַרשיבן דעם וואַל־טערמין, כדי די פּאַרטייען זאָלן קאָריגירן די ליסטעס. די זשערענטשאַפט האָט זיך געווענדעט צום מיניסטער פאַר בוקאָווינע און ער האָט באַשלאָסן אַלע ליסטעס צוצולאָזן צו דער וואַל און אומגילטיק זיי מאַכן ערשט דערנאָך, ווען ער וועט עס דאַרפן!

זונטאָג זענען אן ערך 6150 וויילער געגאַנגען צו דער אורנע.

די ליבעראַלע יידן האָבן מאַרשירט אין פינף גרופּעס, אַלע געבענשט פון ניסטאָר: שטרויכער מיט דער רעפּרעזענטאַנץ פון דער גרויסער בורזשואַזיע, גרייף, דער אויפגעקומענער נייער פּלוטאָקראַט, מיט א גרופּע נייע און אַלטע ליבעראַלן. דר. מענטשער, א באַוווּסטער ליבעראַלער עקספּאָנענט, העבער מיט א גרופּע ליבעראַלע יידן און מעטש מיטן כח פון א שילעכל און ליבעראַלע ברכות.

די יידן פון דעם איצטיקן מיניסטער: די גרופּע דר. לאַזאַראָוויטש און איר שטילער קאַמף־ברודער דער „בונד".

די ציוניסטן און נאַציאָנאַל־געשטימטע אַרבעטערשאַפט מיט דריי צעטלעך:

די אײנהייטס־פּאַרטיי, די אָרטאָדאָקסן און דער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישער בלאָק.

און די צען גרופּעס האָבן אַנטוויקלט א שטאַרקע וואַל־אַגיטאַציע און האָבן זיך געמאָסטן אין כחות און די רעזולטאַטן זענען געווען גאַנץ מאָדנע און אַזוינע, אָן וועלכע קיינער וואָלט נישט געגלויבט:

די ליבעראַלע יידן האָבן זיך פּאַראַיניקט מער ווי א דריטל פון אַלע שטימען, ד.ה. 2336 און דאָס כאָטש דר. שטרויכער איז געווען ליסטנפירער!

די ציוניסטישע אײנהייטס־פּאַרטיי און די ציוניסטישע אָרטאָדאָקסיע און די ציוניסטישע אַרבעטערשאַפט איבער 2200 שטימען!

און די צאַראַניסטישע יידן פון דר. לאַזאַראָוויטש א קנאַפּן זעקסהונדערטער, דער וואָפן־ברודער „בונד" אן ערך 1000!

און דער וואַלרעזולטאַט איז אַזעלכער אַז ניסטאָר האָט מנצח געווען דעם מיניסטער סאַוועאַנו, און אַז עבנער האָט מנצח געווען דר. לאַזאַראָוויטש און דעם בונד!

און דאָס טויג נישט!

נעמט דער וואַל־קאָמיסאַר און אַנולירט נאָכן סקרוטיניום 5 ליסטעס, די אָרטאָדאָקסע, דריי ליבעראַלע און די ציוניסטיש־סאָציאַליסטישע — און גיט א תיקון אָט די וואַל־רעזולטאַטן וועלכע זענען א מפּלה פון די צאַראַניסטן און דעקרעטירט:

20 מאַנדאַטן פאַר דער אײנהייטס־פּאַרטיי,
13 פאַרן בונד,
7 פאַר ליסטע נר. 3 (ליבעראַל),
9 פאַר דר. לאַזאַראָוויטש און
1 מאַנדאַט פאַר ליסטע נר. 4 (ליבעראַל)

און ס'ווערן אַזוי געפּאַפּט איבער 2300 יידישע וויילערס, וועלכע האָבן אויף א קאָרעקטן אופן דערפולט זייער וויילער־פליכט און געשטימט אויף ליסטעס, וואָס זענען געווען צוגעלאָזט צו דער וואַל.

און ס'ווערן אַזוי אָפּגעהוזקט טויזנטער וויילער, פאַלסיפיצירט זייער ווילן און געשאַפן אן אומגערעכטע, דורך אן אומדערהערטע חוצפּהדיקער ווילקיר, א רעפּרעזענטאַנץ, וועלכע איז נישט דער אויסדרוק פון דעם ווילן פון דער יידישער באַפעלקערונג, וועלכע וועט נישט זיין פעאיק צו רייניקן דעם אײגיאַסשטאַל, ווי ס'איז עס די ייד. קהלה אין טשערנאָוויץ און וועלכע וועט אין קיין שום וויכטיקער פראַגע נישט וועלן און נישט קענען קומען צו קיין הסכם!

דער הער מיניסטער האָט זיך געוואָלט שפּילן א ביסל מיט זיינע יידעלעך. ער האָט געוואוסט, אַז אין טשערנאָוויץ מעג מען עס, אין טשערנאָוויץ, ווו מ'האָט געדולדעט א יאָרצענטליק לאַנג זשערענטשאַפטן, אין טשערנאָוויץ ווו מ'האַנדלט מיט די יידישע שטימען פון פרעמדע נאַציאָנאַלע קליבס, אין טשערנאָוויץ מעג מען אַלץ! און איצט ווייסט דער הער מיניסטער ווי אַזוי זיך צו אַנטשיידן פאַר ווייטערע פּאָליטישע מעשים! די קהלה־וואַלן זענען פאַר אים א גוטער מאַנעווער!

און די יידישע באַפעלקערונג?

ווי אַזוי זאָל זי אויפנעמען אָט דעם הוזק־שפּיל, אָט דעם פּאַטש אין פּנים אַריין און דאָס פּאַפּן פון טויזנטער יידישע וויילער?

נאָר איין ענטפער איז מעגלעך:

נייע וואַלן! געפירט פון אן אומפּאַרטייאישער זשערענטשאַפט!

גענוג שוין קאָמעדיעס!

און נישט נאָר די אַנולירטע ליסטעס נאָר אויך די באַשטעטיקטע מוזן זיך אַנשליסן אָנ'ם פּראָטעסט און פאָדערן א נייע וואַל!

ש. א. סופר.

די וואָך.

דער הייאָריקער צוזאַמענפאָר פונם סאָצ. יוגנט־אינטערנאַציאָנאַל איז דעם 14־טן ד. ח. געעפנט געוואָרן אין ווין ביי דער באַטייליקונג פון 32.000 יוגנטלעכע מיטגלידער. אין דעם ריזיקן דעמאָנסטראַציע־צוג איבערן ווינער רינג האָט די יידישע אַרבעטער־יוגנט מאַרשירט אין דער גרופּע „פּועלי־ציון"!

*

די קעניגן פון האָלאַנד האָט דעם פאָרזיצער פון דער קאַטוילישער פּאַרטיי, דע בערענבורג געגעבן דעם אויפטראָג צענויפצושטעלן א קאַבינעט אויס דער קאָאַליציע פון די דריי רעכטע פּאַרטייען.

*

אין געפענגניש פון ריגע האָבן פופציק געפאַנגענע, לרוב קאָמוניסטן זיך דערקלערט אין הונגער־שטרייק צוליב שלעכטער באַהאַנדלונג.

*

די דייטשע און בעלגישע רעגירונג האָבן זיך פאַרגלייכט בנוגע די מלחמה־חובות. דייטשלאַנד וועט 37 יאָר צאָלן ראַטעס אין פאַרשידענער הויך.

*

די נעגסטע פריינט פון טראָצקי, ראַדיק, סמילגאַ און פּרעאָבראַשענסקי האָבן זיך איבערגעגעבן מיט סטאַלינען און זיך אַרויסגעזאָגט קעגן טראָצקיס טאַקטיק.

*

די גרויסע רעגנס פון פאַרגאַנגענער וואָך האָבן אין בוקאָווינע אָנגעמאַכט מוראדיקע שאָדנס און איבערגעריסן דעם פאַרקער אויף איינציקע ליניעס, באַזונדערס לײדט טשערנאָוויץ, וואָס איז געבליבן א וואָסער צוליב דעם צעריסן פון דער פּרוט־בריק.

*

דאָס לאַנד האָט אויפצוויזן א דעפיציט פון 18 מיליאַרדן ליי א חוץ די גרויסע אויסלאַנדס־חובות, — האָט מאַניו דערקלערט אין איינער פון די לעצטע פּאַרלאַמענטס־זיצונגען. אָרימער שטייע־צאָלער, ווען וועסטו פריי ווערן פון דער מוראדיקער משא?

*

די ליבעראַלן, אַווערעסקאַנער און לופּיסטן האָבן פאַרלאָזט דאָס פּאַרלאַמענט נישט וועלנדיק אנטייל נעמען אָן דער באַראַטונג פון דער אַדמיניסטראַטיוו־רעפאָרם. אויך די דייטשע און אונגאַרישע דעפּוטירטע זענען אַנטשלאָסן אָבסטרוקציאָנירן, אויב ס'וועלן נישט אָנגענומען ווערן זייערע אָפּענדערונגען.

*

מאַניו האָט באַאויפטראַגט א דעפּוטאַט פון דער צאַראַניסטישער פּאַרטיי צו שטודירן אין אויסלאַנד די מינאָריטעטנפראַגע און פאָרצולעגן פאַרן הערבסט א רעפעראַט.

*

ביי דער אונטערזוכונג אין דעם באַוווּסטן סקאַנדאַל מיטן פריערן סאַניטעטס־מיניסטער לופּאַש האָט זיך אַרויסגעוויזן, אַז ס'זענען צוגעגנבעט געוואָרן אַלע דאָקומענטן. דער מיניסטער לופּאַש גופא האָט זיך אַנטזאָגט, צו געבן וואָסערע ס'איז דערקלערונגען.

*

לויט דער מעלדונג פון דער „עפּאָקאַ" וועלן זיך דעם 15־טן יולי ד. י. באַקענען די קעניגין מאַריאַ מיטן עקס־קראָנפּרינץ קאַראָל. ביי דער באַגעגעניש וועלן זיין אַנוועזנד אויך פּרינץ באַרבו שטירביי און אָסקאַר קייפמאַן.

פאַראייניקונג פון דער אַרבעטערשאַפט אין א"י

אין א"י איז נישט לאַנג פאָרגעקומען א פאַראייניקונג פון ביידע אַרבעטער־אָרגאַניזאַציעס: „אחדות עבודה" (פּוע"צ = צ. ס.) און הפּועל הצעיר" (צ"צ = התאחדות).

פאַר די, וואָס שפּירן נאָכ'ן לעבן אין א"י און די לייסטונגען פון דער אַרבעטערשאַפט דאָרט, איז די פאַראייניקונג א געשעעניש פון זייער א וויכטיקע באַדייטונג. און מ'קאָן זאָגן: — כמעט אן דערוואַרטעטע. א לאָגישער פּועל יוצא פון דעם קאַמף פאַר די סאָציאַליסטישע און אַרבעטער־דערגרייכונגען, וואָס דער אַרבעטערשאַפט קומט אויס צו פירן אויף אַלע פראָנטן. בפרט אין דער לעצטער צייט, ווען דער קעגנערישער פראָנט ווערט, וואָס אַמאָל ברייטער. דער אַרבעטערשאַפט שטייט פאָר צו מאַכן די גרעסטע אָנשטרענגונגען אויף די נייע קאַמפס־ליניען. א פאַראייניקונג מאַכט דעם קאַמף גרינגער און פאַרברייטערט א וועג צום נצחון. די זעלבע דערשיינונג באַמערקן מיר אויך אין אַנדערע לענדער. דאָרט, ווו דער אַרבעטערשאַפט קומט אויס צו פירן א שווערן קאַמף ביי שווערע לעבנס־באַדינגונגען. אַזוי האָט זיך פאַראייניקט די ס. ד. „אומאָפּהענגיקע" אין דייטשלאַנד די צוויי עקסטרעם סאָציאַליסטישע גרופּירונגען פון ביידע אינטערנאַציאָנאַלן אין נאָרוועגיע. די פאַראייניקונגס־פראַגע איז איצט געוואָרן אַקטועל אין אַנדערע לענדער

מיט פאַרשידענע סאָציאַליסטישע גרופּירונגען. די פּאַרטייאישע דאָגמאַטישע הנחות און פּראָגראַמאַטישע פּרינציפּן, וואָס האָבן פונאַנדערגעטיילט די ארבעטערשאַפט אויף באַזונדערע און אָפטמאָל קעמפענדיקע צווישן זיך לאַגערן, האָבן אָנגעוואוירן זייער רעאַלן ווערט און לעבן. דאָס פּלאַץ פון דער באַזונדערער פּאַרטיי האָט פאַרנעמען דער איינהייטלעכער קלאַס. דער ארבעטער־קלאַס אַלס אַזעלכער: די פּראָדוקטיווע שאַפנדע כוחות פון דער געזעלשאַפט אויף אַלע געביטן און פאַכן.

דאָס לעבן האָט באַרעכטיגט די הנחה. די עסטערייכישע ס. ד. וואָס האָבן זיך געשטעלט אויפן וועג צו קאָנצענטרירן ארום זיך דעם ארבעטער־קלאַס, אין קעגנזאַץ צו דעם פּרינציפּיעלן פּאַרטייאישקייט, האָט צו פאַרצייכענען פיל פּאָליטישע נצחונות, ביי דער שווערער קאָניוקטור אין לאַנד, ווי די פראַנצויזישע מיט זייער רייכן עבר אָבער מיט דעם קאָנסערוואַטיוון פּרינציפּיעלן פּאַרטייאישקייט. די זעלבע דערשיינונג באַמערקן מיר אין ענגלאַנד, ווו די סאָציאַליסטן דאָרט האָבן זיך׳ לכתחילה, געשטעלט אויף יסוד פון אָרגאַניזירן דעם ארבעטער־קלאַס אויף אַלע געביטן און פאַכן. צו אַזוינע פּאָליטישע נצחונות האָט נישט דערגרייכט קיין שום סאָציאַליסטישע פּאַרטיי אין אייראָפּע.

אין א״י איז די פאַראייניקונגס־פראַגע נאָך מער אַקטועל. די ארבעטערשאַפט איז דאָרט יונג. די קאַמפּס־מעטאָדן זענען שווער. יעדע צושפּליטערונג אין די כוחות, שאַפט א ירידה. די „אחדות עבודה", האָט זיך פונם ערשטן מאָמענט פון איר גרינדונג, — צוריק מיט 10 יאָר — זיך געשטעלט אויפן יסוד פונם קלאַס. א פאַראייניקונג פון אַלע ארבעטער־עלעמענטן אין לאַנד „אחדות עבודה", האָט זי זיך א נאָמען געגעבן — אנשטאָט דעם פריערדיקן „פּועלי ציון": „איינהייט פון ארבעט": א פאַראייניקטער איינהייטלעכער פראָנט פונם ארבעטער־קלאַס.

דער „הפּועל הצעיר", די צווייטע פּאַרטיי אין א״י, וואָס האָט זיך מער פון אַלעם אָריענטירט אויפן יוגנטלעכן און אויפן קליינעם באַלעבאַטישן פּראָדוצירער, מיט דער שפּעטערדיקער גאָרדאָניסטישער רוחנישער־ארבעטס־אידעאָלאָגיע, האָט נישט אָנערקענט דעם קלאַסן־קאַמף פונם יידישן ארבעטער אין לאַנד. „הפּועל הצעיר" — דער יונגער „פּועל". דער ארבעטער אָן דער פּראָלעטאַרישער טראַדיציע פון ארבעט און קאַמף. דער קאַמף האָט געהייסן צו פיל גשמיות׳דיק. דער רוחנישער ארבעטס־אידעאַל, האָט נישט געטאָרט פאַרשייעכט ווערן דורך אים. אָבער די „הסתדרות העובדים", וואָס איז געגרינדעט געוואָרן צוריק מיט 7 יאָר, און וועלכער דער „הפּועל הצעיר" האָט זיך אַקטיוו באַטייליקט, האָט אים אוועקגעשטעלט פאַר א לעבעדיקן פאַקט פון די קלאַסן־אינטערעסן פונם יידישן ארבעטער. וואָרום וואָס הייסט „הסתדרות העובדים"? אַן אָרגאַניזאַציע פון ארבעטער. א ריין פּראָפעסיאָנעלע ארבעטער־אָרגאַניזאַציע, וואָס דאַרף פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון די ארבעטער. קעגן וועמען? קעגן ארבעטס־געבער. זענען פאַראַן אינטערעסן פונם ארבעטער, קעגן ארבעטסגעבער, וואָס דאַרפן פאַרטיידיקט ווערן — הייסט עס א קאַמף. דער „הפּועל הצעיר" האָט שווייגנדיק גענומען אויף זיך דעם גורל פון זיין צוקונפט.

מ׳קאָן אָבער נישט פירן קיין קאַמף פאַר ארבעט און ארבעטס־באַדינגונגען, ווען מ׳איז אָפּגעזונדערט. ווען ס׳איז נישט פאַראַן קיין סאָלידאַריטעט פון סאָציאַליסטישע ארבעטער־גרופּירונגען פון אַנדערע לענדער. ווען ס׳איז נישט פאַראַן קיין אינטערנאַציאָנאַלער צוזאַמענבונד צווישן די אַלע קאַמף־גרופּן פון אַנדערע נאַציעס, וואָס זענען פאַראייניקט צווישן זיך אין וועלטלעכן מאַסשטאַב.

דער „הפּועל הצעיר" האָט ביי דער איצטיקער פאַראייניקונג אנערקענט די פּראָלעטאַרישע טראַדיציע פון יאָרן. צו דעם זעלבן אמת, וואָס די „אחדות עבודה" האָט אים גערופן צוריק מיט 10 יאָר. אין די פאַראייניקונג פון דער א״י־דיקע ארבעטער־אָרגאַניזאַציעס איז געשלאָסן געוואָרן אויף די יסודות פונם וועלטלעכן מאַסשטאַב.

אָבער יעדע פון די אָרגאַניזאַציעס, האָט זיך אירע אָרגאַניזאַציעס אויסער ארץ־ישראל. צו א פאַראייניקונג אויף די ערטער איז נאָך ווייט. געוויסע היסטאָרישע און סאָציאַלע סבות האָבן פונאַנדערגעטיילט די צוויי באַזונדערע אָרגאַניזאַציעס אין גלות און האָט געשאַפן צווישן זיי א מרחק. זיי זענען ווייט איינער פונם אַנדערן און זייערע מהות, אין זייערע דרכים און זייער אַלגעמיינע קאָנסטרוקציע. די בולטע פאַקטאָרן פונם א״י־לעבן, וואָס האָבן אַרויסגערופן די פאַראייניקונג זענען דאָ נישט פאַראַן. אויף דער קינפטיקער 8־טער פּוע״צ־וועלט־קאָנפערענץ וואָס וועט פאָרקומען דעם 14־טן ד. ח. וועט די פאַראייניקונגס־פראַגע צווישן די צוויי אָרגאַניזאַציעס, זיין איינע פון די ברענענדיקסטע אויפן סדר־היום.

ג. הובערמאַן.

קעשענעוו.

נאָטיצן

דעמאָקראַטישע פראַזע און קוזיסטישע פּראַקטיק.

14 יידישע פּראָפעסאָרן מיט נישט ווייניקער ווי צו 20, 24 און 26 דינסטיאָרן זענען פּלוצים אָפּגעזאָגט געוואָרן פון זייערע שטעלעס און געשטעלט „la disposiţia" צוליב דעם פעלן פון קאַטעדר׳ס פאַר זייערט וועגן... אין דערזעלבער צייט באַקומען רומעניש׳ע יונגע לייט מיט קוים 3—2 יאָר דינסט קאַטעדער׳ס און פּלעצער אין פאַרשידענע גימנאַזיעס פון טשערנאָוויץ.

די נאַציאָנאַל־צאַראַניסטישע רעגירונג פאַרענדיקט דאָס צעשטערונגס־ווערק וועלכעס ס׳האָבן אָנגעהייבן די אַווערעסקאַנער און ליבעראַלן אין יאָר 1920. דעמאָלט זענען אין טשערנאָוויצער יידישן ליצעאום געווען 34 יידישע פּראָפעסאָרן און 1800 תלמידים. היינט זענען עס געבליבן נאָר 5 יידישע לערערס און קוים 180 שילערס!

אויב דאָס איז די פּעולה פון דער נייער דעמאָקראַטי, אויב פאַרלעצן באַשטייענדיקע געזעצן, וועלכע שיצן די אַלטע באַאַמטן פאַר ווילקיר און אַרויסגעוואָרפן ווערן אין גאַס, געהערט צו דער פּראַקטיק פון דער נייער רעגירונג, פרעגט זיך צו וואָס די שיינע פראַזן, צו וואָס די פּראָגראַמען און די קאָמיסיעס אויף צו שטודירן די מינאָריטעטס־פּראָבלעמען, אַז יידישע פּראָפעסאָרן, געניטע, דערפאַרענע פּעדאַגאָגן, וועלכע זענען גראָ געוואָרן ביי דער ארבעט — ווערן רואינירט?

מיר האָפן, אַז דער יידישער פּאַרלאַמענטס־קלוב וועט אונטערנעמען שריט כדי צו פאַרהיטן אָט דעם אַטענטאַט קעגן יידישע באַאַמטן!

„פּאָעזיע אויף נישט צו באַדאַרפן"

דאָס בילד פונם ציגן־באָק, וואָס שפּרינגט אונטער און וויל אָפּפרעסן די בלעטער פונם דיכטערס לאָרבער קראַנץ, דערמאָנט זיך לייענדיק אין איינער פון די לעצטע נומערן פון דער „נייער צייטונג" די נאָטיץ אונטער דעם אויבן געבראַכטן טיטל.

א „לעזער" פּאָלעמעסט א. טווערסקיס געדיכט: „מיין געדאַנק איז אָן א הויט", אַרויסרייסנדיק איינצלנע שורות און בילדער און אָפּלאַכנדיק פון זיי. באַדויערן מוז מען דעם יינגערמאַן, וואָס פאַרשטייט אַזוי ווייניק פון פּרק שירה און וואָס האָט זיכער אין זיין לעבן נאָר נישט געהערט און אויך נישט געלייענט די לידער פון מאַרקיש, האַפּשטיין, בראָדערסאָן, לייוויק א. א. יידישע ליריקער. ער וואָלט נבהל ונשתומם געוואָרן איבער בילדער, געדאַנקען־אַסאָציאַציעס און פּלי־פּאָטאַזיע פון דער מאָדערנער דיכט־קונסט, צו וועלכער ס׳געהערט אויך א. טווערסקי, א היימישער טיפּער לירישער טאַלאַנט, פאַרכאַפּט ער יעדן, וואָס לייענען זיינע שירים און זיין פּראָזאַ און די וואָס האָבן אים א מאָל געהערט מוזן באַוואונדערן די שיינע פאָרם און נאָך שענערן אינהאַלט פון זיינע שעפּונגען.

דער אָרעמער לעזער פון דער „נייער צייטונג", וואָס ווערט זייט יאָרן געשפּייזט מיט אַזוינע בילדער: חברה האָט פאַרקאָכט א קאַשע, מעגן זיי זיך איצט וואַרגן מיט איר" (וועגן דער רעפּאַראַציע־קאָנפערענץ אין פּאַריז), אַז ער גייט נישט אַרויס מיטן געדיכטן נאָר מיטן שיטערן" (וועגן דר. עבנער) און נאָך שרעקלעכערע ווילגאַריזמען, געשמאַקלאָזיקייטן און חטאים קעגן סטיל, שפּראַך און דרך־ארץ פאַרן יידישן וואָרט. דער לעזער איז באמת נישט אומשטאַנד צו פאַרשטיין די שיינע בילדער פון א טווערסקיס געדיכט און די שטימונג, וועלכע דאָס לאָזט איבער און ס׳וואָלט א סך גלייכער געווען, ווען דער „לעזער" זאָל פאַרווײַלן א ביסל לענגער און עפּטער ביי דער פּראָזאַ פון דער „נייער צייטונג" און באַרייניקן אירע אַרטיקלען, איידער אויף א נאַרישן אופן זיך וויצלען איבער אַן ענין, וואָס איז אים גאַנץ פרעמד.

א.

די קאָפּעראַטיווע באַוועגונג

וועגן קאָנזום־קאָפּעראַטיוון

פאַר וואָס זיי האָבן זיך נישט איינגעגעבן אין בוקאָווינע?

אין באַפרייאונגס־קאַמף פון דער ארבעטערשאַפט פאַרנעמט דער קאָנזום־פאַריין א נישט קלענערן אָרט ווי דער פּראָפעסיאָנעלער פאַריין. ביי אונז אין בוקאָווינע זענען זייט מער ווי צוויי יאָרצענדליק פאַראַן קאָנזום־קאָפּעראַטיוון און כאָטש אַזוי איז די ארבעטער־קאָפּעראַציע אַן אומבאַדייטענדע און רירט זיך זייט יאָרן נישט פונם פּלאַץ.

וואָס זענען די סבות פון דעם שטילשטאַנד, פון דער אומעגלעכקייט צו פאַרוואָרצלען די גענאָסנשאַפטלעכע אידעאָלאָגיע?

נאָך מיין מיינונג קומט עס דערפון, וואָס ס׳איז נישט קלאָר צו די קרייזן וועלכע גרופּירן זיך ארום דער ארבעטער־קאָפּעראַציע דער מהות פונם קאָנזום־פאַריין און וואָס די באַאַמטן און אָנגעשטעלטע ווי אויך די פאַרוואַלטונג זענען באַהערשט פון אַן אידעאָלאָגיע וועלכע שטייט להיפּוך צו דער קאָפּעראַטיווער וועלט־אַנשויאונג.

ס׳וואָלט צו ווייט געפירט מיר זאָלן וועלן דערציילן וועגן דער אַנטוויקלונג פון דער קאָנזום־גענאָסנשאַפט ביי ארבעטער. אייניקעס ווילן מיר נאָר צוריקרופן אין זכרון:

א קאָנזום־פאַריין איז א פאַראייניקונג פון קאָנזומענטן, כדי פאַר זיך בשותפות איינצוקויפן אַרטיקלען פונם ערשטן געברויך, ד. ה. לעבנס־מיטלען. די אויפגאַבע פון דער אָרגאַניזאַציע איז צו פאַרקויפן צו אירע מיטגלידער גוטע סחורה הן קוואַליטאַטיוו הן קוואַנטיטאַטיוו. מ׳פאַרקויפט נאָר במזומן ווייל דאָס באָרגן רואינירט דעם פאַריין און איז שעדלעך פאַר דער באַלעבאַטישקייט פון יעדן מיטגליד. אין בוקאָווינע האָט מען זיך איינגערעדט, אַז דער קאָנזום־פאַריין מוז פאַרקויפן ביליקער ווי דער פּריוואַט־סוחר. דאָס איז א גרויסער טעות! די סחורה זאָל פאַרקויפט ווערן צו טאָגפּרייזן און דער ריוח זאָל סוף יאָר פאַרטיילט ווערן צווישן די מיטגלידער אַנטשפּרעכנד דער קוואָטע פון זייערע איינקויפן.

די פאַרוואַלטונג און דער קאָנטראָל פון די פאַריינס־ענינים ווערט אָנגעפירט פון די מיטגלידער.

אָט די כללים זענען געשאַפן געוואָרן נאָך אין יאָר 1843 פון די פּיאָנירן פון ראָשדעל, יענע ענגלישע וועבערס וואָס זענען געפאַלן א קרבן פון דער נייער וועב־מאַשין און וועלכע האָבן זיך א דאַנק דער זעלבסט־הילף געראַטעוועט פון הונגער און נויט.

א קאָנזום־פאַריין איז דערפאַר אַן אָרגאַניזאַציע פון מיטגלידער — וואָס מער אַליץ בעסער — און נישט קיין געשעפט אָדער א קלייטל! מ׳טאָר נישט קודם עפענען א קראָם און זוכן קונים — אַזוי איז זיך נוהג דער קרעמער. ביים קאָנזום־פאַריין מוזן זיין קודם א געוויסע צאָל פון מיטגלידער און דערנאָך קאָן מען ערשט עפענען א שטעלע צו פאַרקויפן סחורות. אין קאָנזום־פאַריין מוז הערשן אַן אינטענזיווע פאַריינס־טעטיגקייט, מיטגלידער־פאַרזאַמלונגען מוזן אָפט פאָרקומען, דער סאָלידאַריטעטס־געדאַנק מוז געוועקט ווערן, איך גלויב אַז

א. טווערסקי.

באַלאַדע פון ערד, וואַלד און ייד.

I.

יעדערנס אומרי׳ געווידמעט.

א.

די רעדער דראַפּען זיך פאַרזשאַווערט באַרג אַרויף דעם דאַרן שליאַך. דער בלעכענער וועביין פון די וואַגאָנען ציטערט ביי די גוטן. צוויי קליינע לאָקאָמאָטיוון בלאָזן זיך, קרעכצן און סאָפּען׳מיט געדיכטן, שוואַרצן אָטעם דעם פּעלזיקן אויבנאָן און רוקן אַריין. וואַלדדרויב פון אַלע זייטן. אייביקע נאַכט האַלט דאָרטן דעם קאָפּ אויף מרה־שחורה׳דיקע געלעגערס. הייל׳ן. נאָרעס. שפּאַלטן. געלע פעל פון פוקסן.

טי—טי—טי!

טי—טי—טי!

טא—טא—טא!

די לופט זאַטשעפּעט זיך מיט דער נאָז. לויפן אָן שלאַף־עפּל מיט ברוינע ליסקעס, געשוויאָלענע חזיר־יאַגאָדעס, ווילדע קרייטיכצער, צעפּוילטע בשמים. קיפּעס פאַרמישטע בלעטער, ווי שטיקער באָרד פון א גרינעם, גרויסן „ייד". אפשר טאַנצן דאָרטן קאַרליכלעך מיט לאַנגע יאַרמאַלקעס. ס׳זשוזשען בינען, זשיקעס, כרישטשעס, בלעטער, ווערעס. ס׳זשוזשעט קיינער נישט. ברעקלעך הימל וואַלגערן זיך אויף די אַקסלען פון די סאָסנעס, נאַדל־ביימער, דעמבעס. די באַבע־יאַגע קלויבט דאָרט חניג, פאַרשלייפערט הירשן, סילעט קנעכל־ביינער פון וועלפישע מאַמעס...

טא—טא—טא!

טי—טי—טי!

טא—טא—טא!

מיינען וועלדער, אַז דער צוג איז א שוואַרצער אָפּבליץ פון א הימלאַזן שטורם. שרייט מען פון אונטן: א־א־א־א־א! דרייען זיך די הינטערפיס פון קאַלטענעוואַטע, פאַרהאַרטעוועטע בלאָטערס מיט די קודלעס גרינהאָר אויפן זאַמדיקן פלייש: א־א־א־א־א ס׳ברומט אויף די רעדער דאָס קויטיקע האַרץ פון צעקראַצטער אייזערד. טיף־טיף אין די אָפּגרונטן און אין די זייטיקע צעשמירטע חשכותן ברומט דער גרייזער אומעט פון קאַליעגעוואָרענער רו. וואָס האָט דאָ א ראָד צו טון? וואָס האָט דאָ דער רויך צו טון?

טי—טי—טי!

טא—טא—טא!

קומט פּלוצלינג צו לויפן א ברייטער טאָל מיט טיפן אָפּשניט. א ריטשקע מיט אייליק וואַסער פון אונטן. א שטראָז. באַווייזט זיך ביים אָפּגרונט אַן איטאַ, טוט א גלאַנץ, א קרעכץ און ווערט צו נישט. פון ערגעצן צו ערגעצן. אַמאָל האָבן דאָ אַלטע יאָרן שפּינוועבס געפלאָכטן. דעם וועג האָט קיינער נישט געהיבלעוועט. דעם וואַלד האָט קיינער נישט געשוירן. געפאַנצערטע ריזן האָבן געריטן אויף געשוואָלענע פערד, גענגבעט ווייבער פון די פּרוטשענע פּאַרקענעס, געטרונקען מעד און זיך געבוקט צו אייזל־שאַרבנס איבער קוואַלן...

איך בענק נאָך א באַרג.

נאָך נאָר א הויכן באַרג.

ווייל מיין אומעט איז גרויס. ווייל אין מיין ברוסט דרימלען געזאַנגען פון אומעטיג און אומרי׳ פון בלינדע, נישט־דערגרייכטע ווינונגען. מיין האַרץ ציט צום דניעפּר און צו די מינסקער שטעגעס, צום קרימער האַי־פּאַטרי און צו טאַראַס־בולבעס ענדלאָזע סטעפּעס.

אָט סטאַרטשען אַרויס פונם הימל־בוזם בלוי־ראָזע טומאַנען מיט היטל־שפּיצן הויך איבער זיך.

דער דזשימאַלעו רוקט זיך...

ב.

די בוקאָווינער ערד איז אָנגעפּוישט מיט זאַפטן. אומעטום איז היי, איז האַריק ברויט, איז פּאַפּשוי, איז בוראַקעס. וואַסערדיקע סטענגעס צעקריכן זיך, ווי אָדערן, לאַנגאויס־לאַנגאַיין איבערן דאָרשטיקן לייב פון די פּלאַכן. ס׳שמעקט מיט דאָרף, מיט זאַטע שפּיכלערס, מיט קאַטשקעס און הינער.

די בוקאָווינער יידן האָבן ליב די היים, די ערד, דעם גוי. צום צפון שווימען אַוועק די בלאָע שפּורן פונם בעל־שם׳ס טריט; פון זיינע וועלדער און מקוואות. די גראָע כוואַליעס פונם פּרוט האָבן דאָך אויף זייערע האַלבע ברוסטן שוין אַזויפיל געזאַנגען געהוידעט. רומענישע ראַגאַזשעס מיט חסידישע פּאַנטאָפל־קיטעלן און פּאַדאָליע.

די בוקאָווינער וועלדער זענען מיוחסים. זיי ווייסן זייער אָפּשטאַם. זיי פאַרפירן מאַיעסטעטיש צו די צעכראַסטעטע הייקערס פונם באַרגיקן דרום. דאָרטן האָבן זיך באַזעצט די פּלאַקסענע הוצולן, וואָס שטריקן לאַפּטיעס פון קאָרע און פייפן אין אויסשערעטענע דודקעס. זיי זענען שטילע און פאַרגראָזטע. זייער באָבע איז די איינגעקאָרטשעטע וואַלד־מכשפה, דער זיידע — דער אומעט, און די היים — דער פינסטערער אורוואַלד. זיי טאַנצן נעציג, פאַרחיאַנעט. זיי זינגען טעמפּ, ווי די געבראָכענע קלעצער:

— העי, רוב! העי, רוב!

נייע ביכער.

I.

דר. א. גינזבורג: יידישע דענקער און פּאָעטן אין מיטלאַלטער, באַנד 1, 2, פאַרלאַג: יאַטשקאָווסקי, וואַרשע — ניו־יאָרק 1929.

יידישע ליטעראַטור באַטייט נאָך ביז איצט, צום באַדויערן, בלויז בעלעטריסטיק — א געביט, אויף וועלכן מיר זענען, ווירקליך, ווייט אַוועק. פאַרשונגען וויסנשאַפטלעכע אָדער, ווערק, געבוירענע פון לאַנגיאָריקן, ערנסטן שטודירן. אויף א געוויסן געביט ווערן ביי אונז נאָך אויף היינטיקן טאָג געשאַפן אין א נישטיקער פּראָפּאָרץ און מ׳קאָן זיי אויף די פינגער ציילן. גרעסערע אָריגינעלע ארבעטן איבער אונזער געשיכטע זענען בכלל נישט פאַראַן (אַזאַ סימפּאַטישער פון יידיש ווי דובנאָוו האָט אויך געמוזט לאָזן איבערזעצן זיינע ווערק!) אין יידיש, איז דאָס בוך פון דר. א. גינזבורג שוין דערפאַר אַליין צו באַגריסן.

יוועלן און זייגערס בוכהאַלץ, נאָר רינגפלאַץ 6

29 יאָר דאָס פאַר־טרויען פון די קונים.

ס'איז פון גרויסער באַדייטונג אַז די מיטגלידער זאָלן מאַטעריעל פאַרינטערעסירט זיין אָן באַשטאַנד פונם פאַריין. זיי זאָלן צושטעלן דעם נויטיקן קאַפּיטאַל פאַר דער אַרבעט און פאַרבלייבן אין ענגסטן קאָנ־טאַקט מיט דער פאַרוואַלטונג. אַזוי אַרום זאָל דער קאָאָפּעראַטיוו ווערן אַ שול פון קאָלעקטיוויזם און דעמאָקראַטישער זעלבסט־פאַרוואַלטונג.

אַזוי און נאָר אַזוי זאָלן קאָאָפּעראַטיוון געבויט ווערן. אָבער בלינד קאָפּירן די אויסלענדישע מוסטערן איז אויך אַ פעלער. מ'מוז תמיד אין אַכט נעמען די לאָקאַלע פאַרהעלטנישן, די געזעצגעבונג און די פאַרשידענע אומשטאַנדן.

ווי אַזוי האָט מען אין בוקאָווינע באַנומען דעם געדאַנק פון אַ קאָנזום־קאָאָפּעראַטיוו?

דאָ האָט מען גערעדט פון אַ קאָ־אָפּעראַטיוו און געמיינט אַ קראָם. ס'פעלט דער עיקר קאָאָפּעראַטיווע אידעאָלאָגיע, איך מיין דאָ אויך אַ גרויסן טייל פון די אַרבעטער און אַנגעשטעלטע, וועלכע הגם לויט זייער סאָציאַלן מצב זענען זיי פּראָלעטאַריער קענען זיך נישט באַ־פרייען פון דער בירגערלעכער פּסיכאָלאָגיע. זיי האָבן נישט געקענט האָבן אָן אינטערעס אָן דער אַנטוויקלונג פונם קאָנזום, ווייל זיי האָבן צום גרעסטן טייל אַליין געהאַט בדעה צו עפענען קליטלעך.

מענטשן מיט קרעמער־אידעאָלאָגיעס פּאַסן אַזוי פאַר אַ קאָאָפּעראַטיוו — ווי מאָנאַרכיסטן פאַר דער אָנ־פירונג פון אַ רעפּובליק. און אַזוי איז עס אויך נישט מעגלעך צו זיין גלייכציַיטיג אַ פאַרטרעטער פונם מיטלשטאַנד און צו טון קאָאָפּעראַטיווע אַרבעט.

אָן אַ ספקות איז עס אָבער, אַז ס'איז דאָ פאַראַן אַ גרויסע צאָל אַרבעטער און באַאַמטן־משפּחות, וואָס האָבן אַ גרויסן אינטערעס אָן אַ גוטן קאָנזום־פאַריין. אָט די קרייזן מוזן זיך נענטער באַקענען מיטן טשער־נאָוויצער אַרבעטער־קאָנזום־פאַריין און אים העלפן איבערבויען צו אַ מאָדערנעם קאָאָפּעראַטיוו, ווי די אַרבעטערשאַפט נויטיקט זיך אָן אים.

ס'איז נישט שווער צום דערגרייכן:

ס'פעלט די נויטיקע אויפקלערונגען און קאָאָפּעראַ־טיווע דערציהונג.

הײנריך דעליגדיש.

בריוו צו די „טשערנאָוויצער בלעטער".

מ'דעמאָראַליזירט די יידישע לאַנדווירטשאַפט!

השובע רעדאַקציע!

אין די לעצטע יאָרן האָבן די יידישע קאָלאָניסטן אין באַסאַראַביע געליטן אין אומ־גערעטענישן און פאַרפלייצונגען און דאָס האָט גורם געווען אַ שלעכטן מאַטעריעלן מצב און די אומעגלעכקייט אָפּצוצאָלן די חובות אין די לייַ־ און שפּאַרקאַסעס. שטאָט אָבער צו פּראָלאָנגירן די הלוואות, האָבן זיך די ייִד. קאָלאָניסטן געווענדעט צו די הונגער־קאָמיטעטן נאָך הילף. דער שאָדן פון דער פילאַנטראָפּיע פאַר די יידישע קאָלאָניסטן איז זער אַ גרויסער, זי האָט דעמאָראַליזירט אַ סך משפּחות און אָפּגע־שוואַכט די ענערגיע אויף צו שאַפן אַליין די לעבנס־מיטלען, אָפּט קאָן מען אָנצינד הערן פון זיי: „וועל איך נישט האָבן, וועט די וועלט פאַר מיר און מיינע קינדער זאָרגן".

ס'מוז דערפאַר אַ סוף נעמען צו דער צדקה פאַר דער ייִד. לאַנדווירטשאַפט און די קאָלאָניסטן מוזן זיך באַוווּסט ווערן, אַז נאָר דורך זעלבסטהילף און אייגענער מי וועלן זיי אַן ענד מאַכן צו זייער מצב און זיך דערהויבן צון אַ זעלבסטשטענדיקן לעבן פון ערד־אַרבעט.

אליהו צבי דאַווידסאָן

לובלין, באַסאַר.

יידיש און העברעאיש.

השובע רעדאַקציע!

אין די לעצטע נומערן פון די „טש. בל." ווערט אָפּט דערמאָנט די וויכטיקייט פון יידיש. אין זיין אַרטיקל „וועגן וואָס האַנ־דעלט זיך" האָט לופוס אָנגעוויזן, אַז מ'זאָל היילן די לינקע פּאַרטייען, ווייל זיי גאַ־ראַנטירן פאַר אַ קולטור־אַר־בעט אין יידיש. איך מיין, אַז די העב־רעאישע שפּראַך איז אויך זער וויכטיק און אפשר נאָך וויכטיקער און טאָר אין קיין שום דערציהונגס־פּראָגראַם נישט פעלן. צום באַדויערן האָבן די ציוניסטישע גרופּעס (איינהייטספּאַרטיי, אָרטאָדאָקסן, פּועלי־ציון, צעירי־ציון) וועגן העברעאיש כמעט גאַר נישט אָדער זער קנאַפּ דערמאָנט. ס'וואָלט כּראַי געווען צו וויסן, וויאַזוי ס'דענקען וועגן דעם די לעזער פון די „טשערנאָווי־צער בלעטער" צי איז מעגלעך אַ קולטור־פּראָגראַם אָן העברעאיש?

מיט דרך־ארץ

אליעזר מענטשער, סטאָראָזשינעץ

פאַרן ייד. וויסנשאַפט־לעכן אינסטיטוט.

ווי איז דורך די ייוו"א־וואָך אין אַרגענטינע.

אין די ניי־אָנגעקומענע אַרגענטינער ציַיטונגען געפינען מיר פּרטים וועגן דער וואָך פאַרן ייוו"א, וואָס די ייוו"א־סעקציע אין אַרגענטינע האָט דורכגעפירט.

וועגן דער פּראָקלאַמירונג פון דער ייוו"א־וואָך דער־ציילט צווישן אַנדערע די „יידישע ציַיטונג":

די הינע סעקציע פון יידיש־וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט האָט נעכטן דעם 9־טן יוני, אין דער פרי דורכגעפירט אַ גלענצנדיקן אַקט, אויף וועלכן עס איז פּראָקלאַמירט געוואָרן אַ וואָך פאַרן ייוו"א.

דער פּראָקלאַמירונגס־אַקט האָט זיך אויסגעצייכנט מיט האַרציקן ערנסט און וואַרעמער שטימונג. דער צאָלרייכער עולם, אַ געקליבענער און אינטעליגענטער, האָט מיט גרויסן אינטערעס און צופרידנהייט אויפ־גענומען אַלע טיילן פון פּראָגראַם.

דעם אַקט האָט געעפנט דער סעקרעטאַר פון דער אַרגענטינער סעקציע פּ. וואַלד. אַ לענגערע רעדע האָט געהאַלטן ש. ראָזשאַנסקי.

די רעזידענץ פון ייוו"א, זאָגט צווישן אַנדערע געפינט זיך, ווי באַקאַנט, אין ווילנע וואָס איז ווייט פון אונז טויזנטער מיילן. אין דער אַרבעט פון דער אַרגענטינער סעקציע איז אָבער נישטאָ קיין שפּור פון ווייטקייט און פרעמדקייט. די אַרבעט פון ייוו"א געהערט צו אונז אַלעמען, צו אונז אַלעמען, צו די גרעסערע יידישע צענטערס, ווי צו די קלענסטע ישובימלעך.

עס איז אַ טעות צו מיינען, אַז דער ייוו"א דינט בלויז פאַרן שרייבער אָדער גרויסן אינטעליגענט. ווי אַלע אונזערע שאַפעריסטישע אינסטיטוציעס, רעכנט זיך דער ייוו"א מיט די באַדערפענישן פון די ברייטעסטע פאָלקסמאַסן, ווייל אויפקלערן, צוגרייטן, צו־נויפזאַמלען דאָס גאַנצע יידישע לעבן אין אַלע זיינע פאָרמען, און זיי צוריקגעבן געלייטערטע, אַז אַלע זאָלן זען און פאַרשטיין און זיך גוט אָריענטירן אין אַלע טענדענצן פון אונזער עקזיסטענץ, אין אונזער ליטעראַטור, עקאָנאָמיק, געזעלשאַפט און אין אונזער אומצאָליקע פאַרביקע פּאָליטישע באַדינגונגען.

צוגייענדיק צום ענין מיטן חשבון „וואָס גיט דער אינסטיטוט", וועט שוין במילא זיין קלאָר, וואָס מ'דאַרף דעם אינסטיטוט געבן. קוקנדיק ריין מאַטעריאַליסטיש, ווערט מען אידעאַליסטיש.

אַ קורצע רעדע האָט נאָך געהאַלטן דר. ל. זשיטניצקי, און עס הויבט זיך דאַן אָן דער קאָנצערט־טייל מיטן אַנטייל פונם באַוווּסטן אַרטיסט אַ. סאַמ־בערג, וועלכער גאַסטראָלירט איצט אין אַרגענטינע, און אַ גאַנצע ריי אַנדערע.

צום סוף אַפּעלירט מ. שוואַרץ צו אַלע פאַר־זאַמלטע, אַז זיי זאָלן זיך אַנשליסן אַלס מיטגלידער פון ייוו"א.

אין אַלע אַרגענטינער ציַיטונגען איז אויך אויפ־געדרוקט אַן אויפרוף צו אַלע יידישע אינסטיטוציעס און קולטור־טוער אין לאַנד. זיי ווערן אויפגעפאָדערט:

1) באַשטימען אַ יערלעכע סובסידיע פאַרן ייוו"א,
2) דורכפירן אַן אונטערנעמונג פאַרן זעלבן צוועק,
3) ווערבירן פּריוואַטע מיטגלידער,
4) זאַמלען אַרכיוו־מאַטעריאַלן.

עס וואָלט נישט געשאַדט, אַז אונזערע געזעל־שאַפטן און אינסטיטוציעס זאָלן זיך אַראָפּנעמען אַ ביישפּיל פון אַרגענטינע.

קולטור־כראָניק

הוגאָ פאָן האָפמאַנסטאַל.

זונטאָג אָוונטס איז אין ווין פּלוצים געשטאָרבן דער יידיש־דייטשער דיכטער הוגאָ פאָן האָפ־מאַנסטאַל הערנדיק די בשורה פונם זעלבסט־מאָרד פון זיין זון. די דייטשע ליטעראַטור פאַרלירט אין אים איינעם פון אירע בעסטע באַהערשער פון דער דיכטערישער פאָרם און איינעם פון די פיינסטע עסעיסטן. זיינע פיינציזעלירטע און אָפּגעטאָקטע ייגנט־ווערק האָבן אים ווייניקער געמאַכט זיין שם ווי דער עפּעס ראָבוסטע און פאַרן מאָדערנעם געשמאַק און געפיל שטאַרק ציגעפּאַסטע איבערדיכטונגען פון גריכישע טראַגעדיעס בפרט פון סאָפאָקלעס קעניג עדיפּ, וואָס האָט אַ קריינהאַרדט'ס אינסצענירונג געמאַכט אויפציטערן הונדערטער טויזנטער מענטשן.

הוגאָ פאָן האָפמאַנסטאַל שטאַמט אָפּ פונם ערשטן ווינער יידישן יחוס, זיין זיידע איז געווען פּרעזידענט פון דער ווינער קהלה. ער אַליין האָט צום יידישן פאָלק נישט געהאַט קיין שום שייכות.

אַ נייער ליטעראַטור־צווייג.

דעם זשאַנר „ליטעראַרהיסטאָרישע נאָוועלע", וואָס איז ביז איצט ביי אונז גאַנץ פרעמד געווען, פירט איצט אַריין אין דער ייד. ליטעראַטור דער דיכטער אַ פּ אַ ט אַ ש ו מיט זיין נייעם ווערק, וואָס וועט דערשיינען אונטערן טיטל: „ב ו י ע ר פ ו ן י י ד י ש". דאָס ווערק וועט זיין אַ זאַמלונג נאָוועליסטישע ביל־דער אויסן לעבן פון אונזערע אַלטע דיכטער, וואָס האָבן געשאַפן אין דער ערשטער עפּאָכע פון אונזער ליטעראַטור. אָט אַזאַ מין בעלעטרישע היסטאָריאָ־גראַפיע קאָן האָבן אַ גרויסן ווערט און אויך אַ גרויסן פּעדאַגאָגישן באַטייט, אויב ס'וועט זיך דעם מחבר איינגעבן אויף אַ קינסטלערישן אופן צו באַלעבן די אַלטע פאַרשטויבטע צייט, אַרויסצורופן פאַר אונז די ערשטע קינסטלער פונם „לשון אשכנז".

מיר וועלן זיך נענטער באַשעפטיקן מיט דעם ווערק אַז ס'וועט דערשיינען אין בוכפאָרם, דערווייל דרוקט עס זיך אויסצוגווייז אין פאַרשידענע ציַיטונגען.

ב.

מיטלאַלטער. ווילנע 1929 פאַרלאַג: „מאָמאָר" פון י. קאַמערמאַכער. ז. X און 311, גרויס 8°.

ס'איז איצט אַרויסגעקומען דער ערשטער באַנד פון דר. י. ציִנבערגס ליטעראַטור־געשיכטע, וואָס וועט האַלטן נאָכן פאַרענדיקן אַכט שטאַרקע בענדער.

דאָס ווערק איז נישט, ווי ס'וואָלט געקאָנט אפשר מיינען דער, וואָס קאָן דעם מחברס אייניקע אַרבעט וועגן יידיש געשריבענער ליטעראַטור, אַזוי ווי איינס האָט נישט לאַנג אָנגעשריבן מ. עריק, נאָר דער לענינגראַדער געלערנטער האָט אונז מזכה געווען מיט אַן אַרבעט פון אַ נאָר אַ ברייטערן פאַרנעם: אַלץ, וואָס איז געשאַפן געוואָרן פונם יידישן קיבוץ אין זיין אייראָפּעאישער תקופה אויפן געביט פון נאַציאָנאַלער און פאָלקס־ליטעראַטור, און אין סיי וואָס פאַר אַ שפּראַך דאָס איז געשריבן געוואָרן אין משך פון די לעצטע טויזנט יאָר, צי אין אַראַביש, צי אין העברעאיש אָדער יידיש וועט ווערן באַהאַנדלט אין דעם דאָזיקן מאָנומענטאַלן ווערק, וואָס דער פאַר־פאַסער אַרבעט איבער אים שוין באַלד פופצן יאָר. איצט וועלן מיר פאַרמאָנען אַן אײנהײטלעכע געשיכטע פון דער ליטעראַטור ביי יידן, וואָס איז נישט קיין קאָמפּילאַציע, ווי דאָס מייסטע, וואָס איז געווען אָנגעשריבן ביז איצט נאָר אַ זעלבשטענדיק ווערק, געוואַקסן אין יאָרצענטליק־לאַנגע סטודיעס און געבויט לויט אַ גאַנץ אָריגינעלן סיסטעם, און נישט קיין פלאַכע פּאָפּולאַריזאַציע וועט דאָס זיין, נאָר אַ נאָר ערנסט וויסנשאַפטלעך ווערק, וואָס אַ סך אַזעלכע האָבן מיר נישט ביז איצט אין אונזער יינגער וויסנ־שאַפטלעכער ליטעראַטור.

מיר פאַרמעסטן זיך נישט, היינט צו געבן אַן אָפּשאַצונג פונם איינציק־אַרטיקן ווערק, מיר וועלן דאָס טאָן אַן אַנדער מאָל מער באַריכות, ווי ס'פּאַסט פאַר אַזאַ מין אַרבעט, אין אַן אויספירלעכן אַרטיקל.

מיט דער היינטיקער נאָטיץ זענען מיר נאָר אויסן אונזערע ליינער אויפמערקזאַם צו מאַכן אויפן דער־שיינען פון דעם בוך, און דערביי אָנצוווייזן אויף דעם פאַקט, וואָס האָט זיך אין אונזער ליטעראַטור געטראָפן גאָר זעלטן אָדער אפשר נאָך קיינמאָל נישט ביז איצט. עס איז דאָס לויט אונזער וויסן, דאָס ערשטע מאָל, ווען אַן אמתדיק וויסנשאַפטלעך ווערק וואָס דער אינהאַלט זיינער שטייגט אַריבער איבער די ענגע גרענעצן פון ריינער „יידישיסטיק", און וואָס ווענדט זיך אַלזאָ צו אַנדערע, איידער נאָר יידישיס־טיש אָריענטירטע קרייזן, וואָס אַזאַ מין ווערק איז אָנגעשריבן אין י י ד י ש, און נישט, ווי די מחברים האָבן דאָס געטון און טון עס נאָך היינט, אין אַן אייראָפּעאישער שפּראַך אָדער אין לשון קודש.

אין זענען שוין אפילו ביכער, וואָס האָבן יאָ אַן ענגען שייכות צו „יידיש", דהיינו פילאָלאָגישע און אַנדערע אַרבעטן אין אַ סך פאַלן נישט געווען אָנ־געשריבן אין יידיש, דאַן קאָן מען פון דעם פאַל אַם בעסטן אָפּשאַצן דאָס דערגרייכונג, וואָס וואָלט צוריק מיט אייניקע יאָר נישט מעגלעך געווען. זאָל דאָס זיין פאַר אונז אַ סמן פון דער דערוואַכונג פונם יידישן ליינער און פון נעוואַקסענעם צוטרוי מצד דעם ייד. וויסנשאַפטלער צו זיין פּובליקום. און האָפן מיר, אַז אָט דער פאַל וועט נישט בלייבן דער איינציקער.

בערנפעלד.

II.

דר. ישראל ציִנבערג: די געשיכטע פון ליטעראַטור ביי יידן. אייראָ־פּעאישע תקופה. ערשטער באַנד

אַרויסגעגעבן צוריק מיט עלף יאָר אין אַמעריקע. פאַרמאָגט דאָס עטלעכע חסרונות: די אַלטע אָרטאָ־גראַפיע און — וואָס איז פיל ערגער — אַ ביסל אַ פאַרדייטשמערישטן יידיש, אָן אייגנשאַפט פון פיל אַמעריקאַנער פּאָפּולאַריזאַטאָרן, וואָס ווערט היינט אויפגענומען ביים ליינער־פּובליקום מיט אַ היפּשער דאָזע אומצופרידנקייט. דער מאַטעריאַל אַליין אָבער, די אויסגעקליבענע עפּאָכע, די פאַרשטייער פון יידישער שאַפונג, וואָס ווערן דאָ באַהאַנדלט, זענען עכט אינטערעסאַנט און ניי פאַר אַ סך יידישע ליינער, וואָס האָבן קיין טראַדיציאָנעל־יידישע דער־ציונג נישט באַקומען, באַהערשן נישט קיין העברעאיש און פאַר וועמען די נעמען פון די מיטלאַלטערלעכע יידישע דענקער און שרייבער קלינגען ווי אַ ווייטע פאַרטויבטע עכאָ, נישט נענטער ווי די נעמען פון אַלע אַנדערע עקזאָטישע שרייבער. דר. גינזבערג מאַכט זיי צוריק היימיש מיטן נייעם יידישן ליינער, דער־ציילט וועגן זייער וועלט־אויפפאַסונג, שטרעבונגען, דענקען, קאַמף־מעטאָדן און ליטעראַרישע טעטיקייט. די פילאָזאָפישע שטות, פּאָלעמיקן, קאָמענטאַרן און טעאָלאָגישע זוכענישן פון סעדיה גאון, דעם רמב"ם, רש"י און די פּאָעזיע פון שלמה אבן גבירול, משה אבן עזרא, ר' יהודה הלוי, אברהם אבן עזרא ווערן דאָ אונטערגעטראָגן אויף אַ פּאָפּולערן — אָבער אויך שטרענג וויסנשאַפטלעכן — אופן.

דר. גינזבורגס בוך איז נישט קיין קאַפּיטאַלע אַנטפּלעקונג אויף דעם געביט אין אַלגעמיין, ס'איז אָבער אויך ווייט נישט קיין וואַלוולע קאָמפּילאַטיווע פּאָפּולערקייט, נעשטיסעוועט אין געלאָטעט אויף דעם באַווּסט מאַכרייקע־שטייגער. ער קאָן זיין אויד־טאָריע און האָט נישט בדעה איבעראַשן, נאָר באַ־לערנען. דערפון נעמט זיך די כלומרשטע קאָנספּעק־טיווקייט פון אייניקע קאַפּיטלען. זיי זענען נישט קיין רעזולטאַט פון ווייניקער ערודיציע און נישט פון מחברס ליטעראַרישן קורצן אָטעם, נאָר אַ שטרעבונג נישט צו דעטאַלירן, געבן אין אַלגעמיינעם, אָבער אויספירלעכן איבערבליק איבער אַ גאַנצער עפּאָכע. ס'איז פאַראַן איין קאַרדינאַלע טענה: הלמאַי באַ־לויכט דער דר. גינזבורג אַזוי ווייניק דאָס לעבן פון פאָלק, כדי ס'זאָל קלאָר ווערן פון וועלכע קוואַלן די אַלע גרויסע גייסטער האָבן געשעפּט. איז דאָס אָבער אַ חסרון, זעט אויס, פון וועלט־אויפפאַסונג און נישט קיין טעכניש־ליטעראַרישער: דר. גינזבורג פאַר־בינדעט נישט — אָדער גאָר ווייניק — די טעטיקייט פון צייט־גענייען מיט דער ווירקונג פון דער מאַסע, אין וועלכער זיי לעבן און שאַפן. ס'איז געוויס, לויט אונזער מיינונג, אַ חסרון, ער פאַרניכטעט אָבער נישט די ווערט פון דעם דאָזיקן נוצלעכן ווערק, וואָס זיין דערשיינונגען אַליין פאַרדינט אויפמערקזאַמקייט און באַ־רייכערט אונזערע מאָגערלעכע וויסנשאַפט. די אייראָ־פּעאישע אויסגאַבע. (הגם מיט טעכנישע חסרונות, פאַר וועלכע דער פאַרלעגער אַנטשולדיקט זיך!) וואָס מאַכט דעם בוך צוגענגליך פאַר יעדן מיט איר נאָר נישט הויכן פּרייז, איז צו באַגריסן!

ב. טומשינסקי.

א ליבער גאַסט.

א יידישער חזן־קינסטלער אין טשערנאָוויץ.

משה שטיינבערג, איינער פון די אויסגעצייכנטסטע און באוואוסטע חזנים, וועלכער האט א וועלט־שם און איז זייט יארן אין נעוו־יארק איינער פון די גרויסע שילן, וועט אין שבת באערן די טשערנאוויצער יידן.

שטיינבערג אלס חזן־קינסטלער איז אן אינטערעסאנטע פערזענלעכקייט. געבוירן אין קעשענעוו פון זער א השובער חזנישער פאמיליע האט ער שוין אין די יינגע יארן אויף זיך געצויגן די אויפמערקזאמקייט פונם גרויסן ראזומני, וועלכער האט געזאגט: „אט דער יינגערמאנטשיק וועט אמאל זיין איינער פון די גרעסטע חזנים ביי יידן".

שטיינבערג האט אויך געמאכט זיין קאריערע אין דער באַרדיטשעווער כאר־שול, וועלכע איז באַרימט געווען מיט אירע גרויסע חזנים, ווי שפיצביין, באכמאן, האלפערן און האראוויץ, איז ער אויפגענומען געווארן תיכף נאך דער ערשטער פראבע און פון דארט אויס איז ער אריבער קיין ווילנע, ווי מ'האט זיט דעם „ווילנער באלאבעסל" נישט געהערט אזא דאווענער. פון ווילנע איז שטיינבערג איינגעלאדן געווארן קיין אדעס און דארט 14 יאר געווען חזן, ביז צו דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע. פארלאזנדיק רוסלאנד האט שטיינבערג זיך באקענט מיטן גלות אייראפע און אומעטום געווונען פאר זיך די יידישע הערצער.

טשערנאָוויצער יידן האבן אים קענען געלערנט און קיינער האט נישט פארגעסן זיין קונסט.

— —

לעבענספארזיכערונגס־געזעלשאפט „פעניקס".

עס איז פארגעקומען די 46-טע אָרדנטליכע גענעראל־פארזאמלונג פון דער געזעלשאפט אונטערן פאָרזיץ פונם וויצע־פרעזידענט גענעראלדירעקטאָר פריץ בויער. אין יאָר 1928 זענען אָפּגעשלאָסן געוואָרן נייע לעבנס־פארזיכערונגען פארן סכום פון 557.566,048 שילינג. דער שטאנד פון פארזיכערונגען האָט באטראָפן סוף 1928 דעם סכום פון 1.787,935,715 שילינג און האָט היינט אריבערגעשטיגן די ציפער פון 2 מיליארד שילינג. ד. ה. אריבער 47 מיליארד ליי. ביי דער געזעלשאפט זענען געווען אין קראפט סוף 1928 אינגאנצן 626.433 פאָליצן, וואָס האָבן ארומגענומען 16 אייראָפּעאישע מלוכות: קליין־אזיע, פאלעסטינע און עגיפטן. די הכנסה פון פרעמיעס האָט באטראָפן אין יאָר 1928: 85.477,026.47 שילינג. די הכנסה פון קאפיטאלס־אנלאגן האָבן באטראָגן 12.051,144.15. עס זענען אויסגעצאָלט געוואָרן צו פארזיכערטע און זייערע קרובים 26.513,538 שילינג. די טעכנישע רעזערוון זענען געהעכערט געוואָרן מיט 50.227,830.24 שילינג, ד. ה. אויפן סכום פון 215.973,096.06 שילינג. די גאראנטיע־מיטלען פון דער געזעלשאפט האָבן דערגרייכט סוף 1928 דעם סכום פון 242.111,271.97 (עלף מיליארד ליי).

דער אימאָביליענבאזיץ פון דער געזעלשאפט באטרעפט 44.914,333.85 שילינג און באשטייט פון 64 הייזער (צווישן זיי 15 נייע געביידעס, פארענדיקט אין יאָר 1928 און אין איצטיקן יאָר) פון וועלכע 16 געפונען זיך אין טשעכאָסלאָוואקיע, 30 אין עסטערייך, 3 אין פוילן, 5 אין אונגארן, 3 אין דייטשלאנד, צו צוויי אין יוגאָסלאוויע און אין איטאליע און צו 1 אין פראנקרייך, בעלגיע און בולגאריע. צווישן די ווערטפאפירן זענען פאראן אינטערנאציאָנאלע אינוועסטיציאָנס־פאפירן און מלוכה־הלואות אין סכום פון 127.800,940.87 שילינג. די הלואות פון דער געזעלשאפט אויף היפּאָטעקן האָבן זיך פארגרעסערט אין לעצטן יאָר אויף 14.774,889 שילינג. די הלואות אויף אויף פאָליצן פון דער געזעלשאפט באטרעפן 10.962,846 שילינג די ריקפארזיכערטע אנשטאלטן באטרעפן 38.386,993 שילינג. די פארשידענע אקציעס, וואָס געפונען זיך אין באזיץ פון דער געזעלשאפט, באטרעפן 1,143033.36 שילינג. די באטייליקונגען אין פארזיכערונגס־אנשטאלטן פון אינלאנד און אויסלאנד באטרעפן דעם סכום פון 5.929,49961 שילינג.

פאר פענסיעס און וואוילטעטיקייטס־פאָנד פון אנגעשטעלטע זענען רעזערווירט 680,872 שילינג. פון דעם געווינסט לויט דער יאָר־בילאנץ אין סכום פון 728 515.03 שילינג איז פארווענדעט געוואָרן אויף א דיווידענד פון 8 א האלב פראָצ. (פריער 7 א האלב פראָצ.) לויט א פיל איינגעצאָלטן אקציאָנערן קאפיטאל פון 200.000 שילינג איז צוגעפירט געוואָרן צו דער קאפיטאל־רעזערוע, וואס איז אזוי ארום געהעכערט געוואָרן אויף 2,000,000 שילינג. די דיווידענד ווערט אויסגעצאָלט, אָנגעהייבן פון 8-טן יולי ד. י. ביי די צאָלשטעלן פון דער געזעלשאפט, ווי עס דארף אָפּגעגעבן ווערן דער קופּאָן.

— —

דער קאָמיטעט פון „היאס־עמיגדירעקט" טשערנאָוויץ, די בוקאָווינער לאנדפארטרעטונג פון דער יידישער עמיגראציע־פארייניקונג „היאס־יקא - עמיגדירעקט", פאריז, דריקט דערמיט אויס איר טיפן טרויער איבער דאס אָפּלעבן פון הערן

פר. פיליפסאָן

פאָרזיצער פון אדמיניסטראטיוון ראט פון „יקא", פאריז,

וועלכער איז מאָנטיג, דעם 8-טן ד. ה. פלוצלינג אין פאריז געשטאָרבן.

קינדערארצט

דר. דוד פינקעלשטיין

פון דער פאריזער מעדיצינישער פאקולטעט, שפעציאליזירט אין פאריז און ווין

אָרדינירט 12—11, 5—3.

פעטרינאָגאס נר. 3 (ארמעניערגאס נר. 3) (נעבן „גלאזול בוקאָווינעי").

Med. Dr. Konrad Merdler

פאר פרויענקראנקהייטן (שפעצ. קויזאלע דיאגנאָסטיק און באהאנדלונג פון עקרות

אהאשאר און אינערע קראנקהייטן

רוס׳שעגאס נר. 19 (הויז דר. זאלאָזיעצקי)

11—1, 3—6

Med.

Dr. Karl Seidner

געוועזענער לאנגיאָריקער דאָקטאר ביי דער כירורגישער אָפּטיילונג פונם פרימאריוס דר. י. פיליפאָוויטש און פונם סאנאטאָריום „הערא", שפעציאליזירט אין ווין (קליניק פראָפ. וויזער, פראָפ. פיכלער) אָרדינירט פאר

צאָנפלעגע און צאָנכירורגיע

ראטהויזשטראָז נר. 25 פון 6—3, 12—9

שבת, פ׳ פנחס, (דעם 26-טן און 27-טן יולי)

וועט דער גרויסער און וועלטבארימטער חזן

משה שטיינבערג

פון נעוו־יארק

אויף זיין נסיעה קיין ארץ־ישראל, פארווילן אין טשערנאָוויץ און מתפלל זיין אין איינעם פון די גרויסע זאלן. נענטערע פרטים די — אפישן.

דערעפנונגס־מודעה!

איך בין מודיע דעם פובליקום, אז איך האָב געעפנט, ווי אין דער צייט פאר דער מלחמה אויך איצט, צוליב דער באקוועמלעכקייט פון מיינע קונדן א

פיליאלע־פארקויפשטעלע

פאר מיין ווי באוואוסט אויסגעצייכנט געשמאק ברויט און געבעקס

סטראדא אלבא יוליא (גימנאזיאלגאס) 8

אקעגן דעם אלעקסאנדריאפלאץ. — דא וועט זיין צו באקומען אין יעדער שעה פריש ברויט און געבעקס. — דאס פובליקום ווערט געבעטן מיר צו שענקען זיין פארטרויען.

דוד טערנבאך, ברויט־פאבריק סטר. ראָמאנא 53

געגרינדעט אין יאָר 1899.

די

טיפּאָגראפיע

מ. עבנער

טשערנאוויץ, הויפשטראס 8

ליפערט פראָמפט און ביליק בעלערליי דרוקסאָרטן, ציימונגען, בראָשורן, בריפן און קוווערטס, מעמאראנדן אפישן, עטצ. עטצ. עטצ.

שטאמפיליען ־ ערצייגונג.

זעצ־מאשין און סטערעאָטיפּ־באטריב.

אבאנירט דעם אמאָפהענגיגן ארגאן „טשערנאוויצער בלעטער"

פארבעריי און כעמ. רייניקונג

„RECORD"

אָ. גראָס,

טשערנאוויץ: רוסישעג. 7: ראטהויזשטר.25.

רייניקט, פארבט אלצדינג

ספעציאל־אָפּטיילונג: הערנהוט־רעפאראטורן

בעלעטריסטישע און וויסנשאפטלעכע ווערק אין אלע שפראכן

געפונען זיך אין דער

בוכהאנדלונג

דר. י. בערנפעלד

עט קאָ.

טשערנאוויץ

סטראדא יאנקו פלאנדאר (הערנגטס) 22

נאר אויף א שריפטלעכער מעלדונג ווערט אָפּגעשטעלט דאס צושיקן פון די „טש. בלעטער".

סעזאָן פונם 1־טן יוני ביזן 30־טן סעפטעמבער.

GOVORA קוראָרט

מינעראל־וואסער, יאָד־ און פירקע־וואסער, וועלכע ווערן רעקאמאנדירט בא כראָנישע רעומאטיזם, ארטריטיזם, פאדאגרע, סיפיליס, הויט־קראנקהייטן און בראכן.

פיזיא טעראפיע, אינגאלאציעס, פולווערזאציעס, געפרעסטער קוילן־זויער ליפט, ווי אויפן קוראָרט רייכנהאל. עלעקטרא וואסערוואנעס, דיאטערמיע, רענטגען־ אולטרא־פיאלעט שטראל.

פיזיא־טעראפיע און הידרא־טעראפיע, אינגאלאציעס פולווערזאציעס, דיאטערמיע, בלאטע־וואנעס און קוילן־זויער פיאלעט און רענטגען שטראלן.

דער גרויסער האטעל פון דער געזעלשאפט באזיצט אלע באקוועמלעכקייטן.

מ׳קאָן זיך באָדן אין טייך, פאראן א פליאזש ביים טייך אלטא.

האָטעל פאלאס באזיצט מאדערנעם קאמפאָרט.

דער קוראָרט **קאלימאנעשט־ראטשיולאטא** מינעראלע סירקע־וואסער. אָפּפיר־וואסער צום טרינקען, וועלכע ווערן רעקאמאנדירט בא רעומאטיזם, אנעמיע, לימפאטאן, מיגרען א. ז. וו.

קאטשיולאטא מינעראלע, סירקע און ראדיאָ־אקטיווע וואסערן, וועלכע ענטהאלטן אין זיך קאלצי, וואָס איז אומפארגלייכלעך נויטיג ביים היילן פון ניר, לעבער, השתנה־רערן (שטיינער, זאמד), פאדאגרע ארטריטיזם.

און יוני און סעפטעמבער לויט א פארקלענערטן טאריף אויף וואנעס און האָטעל.

נאך אינפאָרמאציעס זיך ווענדן:

Soc. Calimaneşti-Govoara București I, str. Brezeanu 44

אדער צו דער אדמיניסטראציע פון קוראָרט.

Editor şi Redactor răsponsabil: S. A. Soifer.

Tipografie E. M. Ebner, Cernăuţi, str. Regele Ferdinand 8